

ที่ มท ๐๓๐๙.๑/ว ๓๐

สำนักทะเบียนกลาง
ถนนลำลูกกา ปท ๑๒๑๕๐

๑๓ ธันวาคม ๒๕๕๓

เรื่อง การปฏิบัติงานทะเบียนราษฎร

เรียน นายทะเบียนจังหวัด ทุกจังหวัด และนายทะเบียนกรุงเทพมหานคร

ด้วยปัจจุบันปรากฏว่าปัญหาเรื่องสถานะและสิทธิของบุคคลเป็นปัญหาที่อยู่ในความสนใจของหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก อาทิ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนหรือสภาผู้แทนราษฎร คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี องค์กรพัฒนาเอกชน เป็นต้น โดยเฉพาะปัญหาบุคคลตกหล่นทางทะเบียนราษฎร ซึ่งเกิดจากการไม่ได้รับแจ้งการเกิดหรือการเพิ่มชื่อในทะเบียนบ้านซึ่งทำให้บุคคลดังกล่าวตกอยู่ในสถานะเป็นคนไร้รัฐ ไร้สัญชาติ หรืออาจเรียกได้ว่าเป็นบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนและไม่ได้รับการคุ้มครองสิทธิตามกฎหมายเช่นเดียวกับคนสัญชาติไทย โดยสำนักทะเบียนกลาง กรมการปกครอง ได้รับแจ้งปัญหาเรื่องร้องเรียนเพื่อขอให้ดำเนินการช่วยเหลือและได้รับการสอบถามโดยให้ชี้แจงแนวทางปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องอยู่เป็นประจำ

สำนักทะเบียนกลางตรวจสอบแล้วพบว่าปัญหาบุคคลตกหล่นทางทะเบียนราษฎรเกิดจากสาเหตุหลายประการซึ่งสรุปได้ ดังนี้

๑. สาเหตุที่เกิดจากตัวผู้ร้องขอแจ้งการเกิดหรือขอเพิ่มชื่อ ซึ่งปัญหาสำคัญคือการขาดพยานหลักฐานที่สามารถยืนยันถิ่นที่เกิด และประวัติความเป็นมาของครอบครัว โดยเฉพาะผู้ร้องที่โยกย้ายถิ่นที่อยู่บ่อยครั้ง ผู้ที่ถูกบิดามารดาทอดทิ้งตั้งแต่วัยเยาว์ และผู้ที่อาศัยอยู่ในท้องที่ห่างไกล เป็นต้น

๒. สาเหตุที่เกิดจากการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ซึ่งพบว่ามีหลายกรณี เช่น

๒.๑ เจ้าหน้าที่ปฏิเสธการรับคำร้องขอของประชาชน โดยแจ้งให้มาติดต่อใหม่ในวันหน้า หรือแจ้งให้ไปยื่นคำร้องขอดำเนินการที่สำนักทะเบียนอื่นทั้ง ๆ ที่สำนักทะเบียนแห่งนั้นมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย

๒.๒ เจ้าหน้าที่เรียกหลักฐานเกินกว่าระเบียบกำหนด รวมถึงการเรียกหลักฐานที่ผู้ร้องไม่สามารถนำมาแสดงได้โดยไม่ได้พิจารณาพยานหลักฐานที่ผู้ร้องมีอยู่ อาทิ การเรียกผลการตรวจสอบพินธุกรรมหรือดีเอ็นเอ การแจ้งให้นำข้าราชการชั้นสัญญาบัตรมาเป็นพยานรับรอง การแจ้งให้ผู้ร้องนำบิดามารดามาให้นายทะเบียนสอบปากคำทั้งที่ผู้ร้องเป็นบุคคลที่ถูกบุพการีทอดทิ้ง เป็นต้น

๒.๓ นายทะเบียนอำเภอ (นายอำเภอ) และนายทะเบียนท้องถิ่น (ผู้อำนวยการเขต หรือปลัดเทศบาล) ปล่อยให้เจ้าหน้าที่งานทะเบียนตัดสินใจดำเนินการโดยขาดการควบคุม ตรวจสอบ และกำกับดูแล ทำให้เกิดความผิดพลาด ประชาชนได้รับความเดือดร้อน และเกิดปัญหาเรื่องการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ

๒.๔ ผู้มีอำนาจอนุมัติหรืออนุญาตตามกฎหมายและระเบียบ วินิจฉัยคำร้องและพยานหลักฐานโดยใช้ดุลพินิจที่เน้นหนักเรื่องความมั่นคงและปลอดภัยของผู้อนุมัติหรืออนุญาต โดยหลงลืมประเด็นทางด้านมนุษยธรรม และขาดจิตสำนึกในการแก้ไขปัญหา บรรเทาความเดือดร้อนให้แก่ราษฎร

๒.๕ เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานทะเบียนมีทัศนคติที่เป็นอุปสรรคต่อการให้บริการประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายและระเบียบ และขาดความรับผิดชอบตามบทบาทและหน้าที่ในฐานะข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ

สำนักทะเบียนกลางพิจารณาแล้วขอเรียนว่า การจดทะเบียนการเกิดและการเพิ่มชื่อในทะเบียนบ้านเป็นงานที่มีความสำคัญต่อการแก้ไขปัญหาสถานะของบุคคลตามกฎหมาย และมีผลโดยตรงต่อสิทธิและการใช้สิทธิของประชาชนที่พึงได้รับการรับรองและคุ้มครองตามกฎหมายรวมถึงกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นความขัดข้องและความล่าช้าในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ทะเบียนราษฎร อาจทำให้ประชาชนต้องเสียสิทธิประโยชน์และเกิดความเดือดร้อนได้ จึงขอให้นายทะเบียนจังหวัดและนายทะเบียนกรุงเทพมหานครกำชับนายทะเบียนอำเภอและนายทะเบียนท้องถิ่นทุกคนให้ความสำคัญ เอาใจใส่ เร่งรัดและดูแลการปฏิบัติงานทะเบียนราษฎรในหน้าที่และความรับผิดชอบให้เป็นไปด้วยความถูกต้องและเป็นธรรม สามารถแก้ไขปัญหาและบริการประชาชนได้อย่างรวดเร็ว รวมทั้งให้ถือปฏิบัติ ดังนี้

๑. คำร้องของประชาชนจะต้องได้รับการพิจารณาและดำเนินการทุกราย การปฏิเสธคำร้องของประชาชนในเรื่องใด จะต้องสั่งการโดยผู้มีอำนาจตามกฎหมาย เช่น นายทะเบียนผู้รับแจ้ง นายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่น และจะต้องแจ้งข้อกฎหมาย ข้อพิจารณาและเหตุผลของผู้สั่งการให้ผู้ร้องทราบเป็นหนังสือ ทั้งนี้ ห้ามมิให้เจ้าหน้าที่ปฏิเสธการรับคำร้องจากประชาชนโดยเด็ดขาด

๒. ในการดำเนินการตามคำร้องของประชาชน หากจำเป็นต้องตรวจสอบและขอหลักฐานจากสำนักทะเบียนหรือหน่วยงานอื่น ให้สำนักทะเบียนที่รับคำร้องรับเป็นภาระในการดำเนินการให้โดยไม่ชักช้า เว้นแต่ผู้ร้องมีความประสงค์ที่จะดำเนินการเอง

๓. การเรียกตรวจพยานหลักฐานและสอบสวนพยานบุคคลเพื่อพิจารณาดำเนินการตามคำร้องของประชาชน ให้คำนึงถึงสภาพข้อเท็จจริงและความเป็นไปได้ของผู้ร้องในการแสวงหาพยานหลักฐานดังกล่าวเป็นสำคัญ มิใช่เรียกหลักฐานตามความต้องการของเจ้าหน้าที่ กรณีหลักฐานของผู้ร้องไม่เพียงพอที่จะพิจารณาดำเนินการให้ได้ตามคำร้องและมีเหตุจำเป็นต้องเรียกสอบสวนพยานบุคคลที่เป็นข้าราชการระดับสัญญาบัตรหรือเทียบเท่าหรือการใช้ประชาคมรับรอง หรือการเรียกผลการตรวจพิสูจน์สารพันธุกรรมหรือดีเอ็นเอให้ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของนายอำเภอ ผู้อำนวยการเขต หรือปลัดเทศบาลในฐานะนายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นเป็นผู้พิจารณา และควรหาวิธีการช่วยเหลือผู้ร้องในการแสวงหาหลักฐานดังกล่าวตามสมควร

๔. การตัดสินใจและการสั่งการของผู้มีอำนาจตามกฎหมายและระเบียบ นอกจากจะพิจารณาข้อกฎหมายแล้ว ให้คำนึงถึงเรื่องสิทธิมนุษยชนและความมั่นคงของมนุษย์ประกอบด้วย โดยให้ระลึกลักษณะว่าเป็นหน้าที่ของนายทะเบียนที่จะช่วยเหลือคนไทยที่ตกหล่นให้ได้รับการแจ้งการเกิดและเพิ่มชื่อในทะเบียนบ้าน

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาดำเนินการต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายมงคล สूरสะจจะ)

อธิบดีกรมการปกครอง

ผู้อำนวยการทะเบียนกลาง

สำนักบริหารการทะเบียน

ส่วนการทะเบียนราษฎร

โทร. ๐ ๒๗๙๑ ๗๓๑๓ - ๖

โทรสาร ๐ ๒๙๐๖ ๙๒๓๕